

נביא בעיר זרה

הישן, המתאבן במסגרותיו, וב
הישוב החדש" המושך אותו בחז
לי קסמו ובאתגריו. ילדותו עבר
עליו במאה שנים, אך משחר נע
ריו הוא נמשך התוצה אל תנוע
הנוער החלוצית-הלוחמת.

היטיבה להגדיר את המספר וע
למו גליה ירדני, שכתבה בפתח
ראיון שערכה עימו בשנת תשכ"ב
„כאשר הופיע קובץ סיפוריו הרב
שון של דוד שחר, נתגלו בפרו
שלנו פנים חדשות לגמרי. מספ
צעיר זה נתן פה לעולם מורכב
השוכן בקרבנו, שמכחינת המבע
אמנותי היה תמיד אילם ועל
לא ידענו אותו — ידיעה פנימית
חזויתית — אלא מעט מאד. עול
זה, כפי שהוא מצטייר בסיפורי
הוא עולם מעורער, הנמצא על
גבול שבין ישן לחדש, בין שם
כאן. גיבוריו נעקרו משם וכאן עדי
לא נשתרשו. והם מסתובבים לה
בירושלים — ירושלים זו שלנו, ש
עולמות רחוקים ושונים היים ב
זה בצדו של זה בלא קשר או מב
ביניהם — תהיים על עצמם ומב
שם את פשר תייהם.”

ירושלים זכתה להרבה תיאורי
בספרות העברית הישנה והחדש
אף בימינו היא מצויה כהווייה מן
החית בסיפוריהם של עמס ע
א"ב יודע ואחרים, אך דומני ע
אצל דוד שחר היא קיבלה מיט
מיתו, זה שהוא פרי תחושות-זכר
ונסיונות-חיים של הרבה דורות
נביא כאן פוסקה אחת מתוך פרק
הפתחה ל„היכל הכלים השבורים
על מנת להטעים את הקורא של
נתודע עדיין ליצירתו של דוד שח
מטעמה המיוחד :

.....ראיתי את השמיים והנה ה
פתאים שחורים ובהם נקודות א
קטנות, אלה הם הכוכבים, אמר
גבריאל והוסיף: ,צבא השמיים
אי מזה חרקה דלת ונפתחה, ומתו
הסדק שנפתח בקיר החושך האטו
נשפר חתוצה סילון של אור שהגיל
עד למרגלות הכרוש שבפתח הצר
נו. ועסף את פאת גזעו במטליה
יום. לשנות-רחוק צוננות, קלות, רח
שו בין הענפים והביאו איתו מר
חוק, מעבר הרחצופים, ריח ש
להלוחית אדמה וקלות קטני
מזכמים, מתפצחים, מתנסרים, קן
לות של חיי-לילה חורקים, מאת
חיים פתאים, נפסקים פתאים, זה
והיות חומת העיר העתיקה וההרי
סביב, הר הותיים והר הצופים ה
שרויים בחשיכה, היתה נוכחת וען
צרת נשימה כבובד מהות עתיקה
נשימה, איומה בממדיה שהם מעב
למידת האדם, בנצחיה שהם מעב
לנצח האדם ובאדישותה לאדם הקס
הרוחש על גבה. אחת מהות ש
הרים ושמיים, בה חשתי במעומעו
בשטויות היום כשבילי העפר על
דדרי ההרים וטרשיהם, העיקה על
ביתר שאת בעולם הלילה שנתגל
לי. ההרים והשמיים בלילה נעש
ממשיים יותר במהותם הרחוקה
מעיקים יותר בממשותם באפילה.”

*

לא מקנה הוא שהמבקרים הצר
פתיים מצאו לנחץ להעלות את שמ
של פרוכס בהקשר לרומן של דוד
שחר, אם כי נאמנה עלינו עדות
של המספר שלנו שלא קרא כל
את „החיפוש אחרי הומון האבוד
לפני שכתב את ספרו זה. לא ז
בלבד שגם ד. שחר יוצא לתור אחר
הומון האבוד של העבר הירושלמי
אלא שגם הפראוזה שלו, מתארכות
ומתפתלות ממש כסגנונו של מרסל
פרוסט, ולא מכווה של השפעה ספ
רותית פורמאלית, אלא בשל אות
כורת הממצא לבוש סגנוני דימה
לצליליות זהות אל מעמקי הוויות
אדם ומקום.

סיפורת האירופית הנכתבת בומן
הזה.
ייחכן שדוד שחר לא זכה ביש
ראל למידת ההוקרה שהיה ראוי
לה. תהליך קליטת יצירתו היה
די איטי ומורכב, ככל יצירה בע

דוד שחר
(תחריט מאת אברהם קרול)

לת אופי מקורי וחדשני, נתקלה
גם יצירתו בהתנגדות טבעית של
ציבור שהיה אמון על פרוזה מ
סוג אחר. ואף על פי כן, יהיה
זה מוגזם לומר שהוא נדחק ל
קרן-זווית, או שלא נמצאו לו
קוראים אוהדים רבים כבר ברא
שיתו, כאשר פורסם את קבצי
סיפוריו הראשונים (על החלו
מות, קיפר, מותו של אלוהים ה
קטן, שפמו של האפיפיור, מגיד
העתידות) ועד לרומאנים בסיד
רה, „היכל הכלים השבורים” (קיץ
בדרך הנביאים, המסע לאור כש
דים, יום הרזונת) — שלא לדבר
כאן על שתי הופעות אפיוניות
ביצירתו שנמצאו שנויות במת
לוקת, ירח הרבש וההוב ופוכן
הוד מעלתו.

ודאי, לא כל הספרים שווים ב
רמתם, ביריעתם, בעומקם: יש
בכתיבתו של דוד שחר עליות ור
ירידות, כפי שיש ביצירתו של כל
מספר. אבל דבר אחד אין להכחיש:
דוד שחר יצר עולם משלו, בעל
ייחוד וסימני היכר ברורים, ער
לם שהמצאות והדמיון עולים בן
בקנה אחד, עולם ריאלי שרבים
בו סממני החלום, הבדייה וה
אמונה-הטפלה. זהו עולמה של
ירושלים שלו, שאינה רק ירוש
לים בת זמננו, אלא גם ירושלים
של השלטון העותמני וירושלים
המנדטורית, ירושלים של מע
לה וירושלים של מטה, שרק אדם
שוא עצמו בן דור רביעי של
ירושלמים היה מסוגל להעלות
את הוויותיה.

*

דוד שחר, בן למשפחה שמצאה
מהונגריה, שבניה התיישבו בירוש
לים לפני כמאה שנה, גדל בעולם
של אמונה שחומותיו נפרצו על-ידי
„מתקרים”, — ביניהם גם אביו של
המספר, — כשהוא עצמו שרוי על
הגבול חק המפריד בין „הישוב

הענקת פרס מדיסיס הצרפתי ל
דוד שחר, על ספרו „יום הרזונת”,
שהופיע בהוצאת גאלימאר בתר
גומה של מדלן נאז, עוררה אצל
נו תגובות מעורבות. אחרים קיב
לו את המאורע בשמחה ובברכה
וראו בו נצחון לפרוזה הישראלית
בתי-זמננו, שזכתה בהכרה בין
לאומית נוספת; אחרים — הס
תייגו וטענו, כי לפרס לא נודעה
משמעות ריאלית, כאשר המאמ
רים שהופיעו על ספרו של שחר
בעתונות הצרפתית, הוכיחו כי
המבקרים הזרים לא תפסו את
מהותו האמיתית של המספר ה
ירושלמי וגם בהפליגם בשבח
הפליגו בכיוון בלתי נכון.

הוויכוח שהתנהל בשבועיים
האחרונים במוספי הספרות שלנו
הוכיח, כי קנאת סופרים לא תמיד
תרבה הוכמה והנסיגן למעט
בערכו של הפרס הצרפתי היה
רק סימן לגישה צרת-אופקים.
מעל ומעבר לכל דיון בערכו של
הפרס, יש להביא בחשבון כי בוי
כותו היתה פריצת-דרך לספרו
תנו לעולמם של שוחרי-הספרות
באירופה. ואם במקרים אחרים
ניתן היה לפסק אם אמנם יצא
נו נשכרים מפריצת-דרך כזאת,
אם אמנם יקבלו אותם שוחרי
ספרות מושג אוטנטי על הספ
רות הישראלית מקריאת הספרים
שהגיעו אליהם, הרי שבמקרה
זה אין מקום לפיקפוקים מעין
אלה.

בעינינו נחשב דוד שחר לאחד
מטובי המספרים העבריים גם
לפני שקיבל את הפרס הצרפתי
שנועד להכתיר את הספר הלועז
זי המשובח ביותר. ספרות אינה
דומה לתחרות ספורט. העובדה
שהפרס ניתן לו ולא לאנטוני
בורגס, לנאפול או לאוריאנה
פאלאצ'י, אינה באה להוכיח כי
הוא „גבר” על יריביו, כי ספרו
טוב מספריהם. אבל היא מעמידה
את יצירתו של דוד שחר, בלי
ספק, בדרגה אחת עם מיטב ה

פרסי ספרות מטעם בית הסופר ע"ש חיים הזז בירושלים

שני פרסים ספרותיים על שם רחל
ומרדכי ניומן יחולקו גם השנה מ
טעם בית הסופר:
א. לביכורי יצירה בישירה;
ב. לביכורי יצירה בסיפור.
היקף התיבויים:
לישירה — 4 גליונות דפוס (60—70
עמודים) בקירוב.
בסיפור — 10 גליונות (160 עמו
דים) בקירוב.
יצירות הזוכים יוצאו לאור עיי
הוצאת מ. ניומן, וכמעמד הענקת
הפרס יקבלו הזוכים מיקדמה ע"ת
שכר סופרים.

המצוינים, אשר עדיין לא הוציאו
ספר, ישלחו כתיב היד שלהם לדיון
ועדת השופטים, ב-4 עוחקים, לפי
הכתוב:
בית הסופר ע"ש חיים הזז, תי
282, ירושלים — עד יום א' ת'
אור תשמ"ב, 28.2.82.